

Kronenberg, Jakub (2006), 'Gospodarka i środowisko – wzajemne relacje z perspektywy ekonomii ekologicznej', *Na rzecz kultury żywej*, 1 (1), 14-15.

Do rzetelnego opisywania związków gospodarki i środowiska konieczne jest połączenie nauki o gospodarce (ekonomii) z nauką o środowisku (ekologią). Z podobnych inicjatyw w latach 1980-tych wyłonił się nowy nurt badawczy nazywany ekonomią ekologiczną. Jego reprezentanci odwołują się do trzech podstawowych grup rozważań:

- biofizycznych – nawiązujących do fizyki, chemii, ekologii i biologii;
- ekonomicznych – wywodzących się z ekonomii;
- strategicznych – podejście systemowe, spajające obie poprzednie grupy.

Badanie związków gospodarki i środowiska wymaga więc podejścia interdyscyplinarnego, a przedstawione grupy rozważań są wzajemnie powiązane. Aby uzyskać pełen obraz gospodarki w odniesieniu do związków z otaczającym ją środowiskiem, należy odwołać się do wszystkich trzech grup rozważań.

Dwa zagadnienia poruszane w ekonomii ekologicznej zasługują na szczególną uwagę:

- gospodarka osadzona jest w większym systemie przyrodniczym, w związku z czym oba systemy wzajemnie na siebie wpływają;
- działanie ludzi ograniczone jest przez niedoskonałą informację (a wręcz niewiedzę) na temat związków tych dwóch systemów.

Ekonomiści ekologiczni dostrzegają, iż gospodarka stanowi jedynie podsystem większego systemu przyrodniczego – stąd rozważania prowadzone w naukach o Ziemi są kluczowe również dla wszelkich analiz ekonomicznych. Wynika z tego, że skalę rozwoju gospodarki wyznacza zdolność regeneracyjna i absorpcyjna środowiska, w związku z czym w możliwie najbardziej efektywny sposób powinna korzystać z podstawowych jego funkcji, jakimi jest dostarczanie zasobów i usług oraz odbiór zanieczyszczeń.

Degradacja środowiska w dużej mierze wynika z problemów z dostępem do informacji, które związane są z ludzką niewiedzą dotyczącą związków gospodarki i środowiska. Różnica między niewiedzą a ryzykiem i niepewnością polega na tym, że w przypadku niewiedzy nie jest znany ani potencjalny wynik określonego działania, ani prawdopodobieństwo jego zaistnienia. Starania o jak najlepsze zrozumienie otaczającego nas połączonego systemu może, do pewnego stopnia, ograniczyć niewiedzę na jego temat. Aby badać i zarządzać związkami gospodarki i środowiska w sposób kompleksowy, w ekonomii ekologicznej przyjmuje się podejście systemowe, któremu towarzyszą zasada przezorności oraz zasada zapobiegania odpadom i zanieczyszczeniom. Pierwsza z nich nakazuje przedsięwzięcie środków zaradczych mających na celu ochronę środowiska, kiedy tylko pojawia się ryzyko jego degradacji. Druga wskazuje na wyższość zapobiegania problemom zanim powstaną nad ich neutralizacją już po wystąpieniu.

Przekonania, z jakimi przystępujemy do jakiegokolwiek analizy określają nasze rozumienie jej przedmiotu i wyników. Przekonania takie określa się mianem paradygmatów lub modeli myślowych. Wyżej wymienione kluczowe zagadnienia wymagają zmiany paradygmatów, z których pierwsza jest najbardziej istotna, a jej realizacja ułatwiłaby drugą. Innymi słowy, kiedy w ekonomii i strategiach politycznych opartych na wiedzy ekonomicznej uznaje się fakt, iż gospodarka stanowi jedynie podsystem większego systemu przyrodniczego, stworzone zostaną podstawy dla dalszych zmian w analizach i polityce. Dalsze zalecenia formułowane na gruncie ekonomii ekologicznej staną się wówczas bardziej oczywiste.

* Dr Jakub Kronenberg, adiunkt w Katedrze Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych Uniwersytetu Łódzkiego. Naukowo zajmuje się związkami gospodarki i środowiska, w szczególności w kontekście ekonomii ekologicznej. Przebywał na stażach naukowych we Francji, Szwajcarii i Wielkiej Brytanii. W latach 2001-2003 pracował jako konsultant ds. zarządzania środowiskowego w UNDP Umbrella Project.